

Richard Flanagan (n. 1961, Tasmania), romancier, jurnalist și regizor de film, este considerat unul dintre cei mai buni scriitori australieni ai generației sale. Descendent al unei familii irlandeze deportate în Tasmania în secolul al XIX-lea, Flanagan își încheie studiile cu o bursă la Universitatea din Oxford. Pasionat de peisajele sălbatice ale țării sale, participă la expediții cu canoe pe râurile insulei natale, care vor deveni o importantă sursă de inspirație pentru romanele sale.

Devine cunoscut în 1994 cu primul său roman, *Moartea unei călăuze pe râu* (*Death of a River Guide*), iar în 1997, cel de-al doilea roman, *Să bați din palme cu o singură mână* (*The Sound of One Hand Clapping*), este recompensat cu premiile Australian Booksellers Book of the Year Award și Vance Palmer Prize for Fiction. În 1998, adaptarea pentru marele ecran a acestui roman, ale cărei scenariu și regie le semnează scriitorul însuși, este nominalizată la premiul Ursul de Aur la Festivalul de la Berlin. Succesul este confirmat de critică la apariția celui de-al treilea roman, publicat în 2001, *Cartea cu pești a lui Gould* (*Gould's Book of Fish*), recompensat în 2002 cu Commonwealth Writers' Prize. Romanul publicat în 2007, *Teroristul necunoscut* (*The Unknown Terrorist*), este la rândul său un succes mondial, fiind urmat, în 2008, de volumul *Dorință* (*Wanting*). În octombrie 2014, Flanagan primește Premiul Man Booker pentru romanul *O cale îngustă spre nordul îndepărtat* (*The Narrow Road to the Deep North*), scris în 2013 ca un omagiu tatălui său, supraviețuitor al tragediei militarilor australieni prizonieri de război ai trupelor japoneze, obligați să participe la construirea căii ferate cunoscute sub denumirea „Burma Railway“. *Persoana întâi* (*First Person*, 2017) este cel mai nou roman al său.

Romancierul trăiește împreună cu soția și cele trei fiice în Hobart, Tasmania, și continuă să scrie articole despre insula natală în presa australiană, nu fără a suscita controverse.

RICHARD FLANAGAN

Dorință

Traducere din limba engleză

PETRU IAMANDI

București
2019

...de la începutul secolului XIX, când o expediție olandeză a descoperit insula Van Diemen's Land, azi Tasmania, în onoarea lui Anthony van Diemen, guvernatorul general al Indiilor de Est Olandeze.

1

Războiul se sfârșise așa cum se sfârșesc uneori războaiele, pe neașteptate. Un ins de care nu se prea sinchisea nimeni, un tâmplar-predicator presbiterian, mărunțel și rotofei, călătorise neînarmat și însoțit de mai mulți negri domesticiți prin ținuturile pustii, întinse ale insulei și se întorsese cu un grup peștriș de sălbatici. Lumea le spunea sălbatici, deși nu erau așa nici pe departe, ci mai degrabă plini de râie, nenorociți și, cei mai mulți dintre ei, bolnavi de plămâni. Erau, zicea predicatorul – și acum chiar părea un lucru ieșit din comun – tot ce mai rămăsese din cândva temutele triburi van-diemenene¹ care se angajaseră demult într-un război pe cât de implacabil, pe atât de înfiorător.

Celor care-i vedeau nu le venea să creadă că ceata aia de amărâți sfidase atâta vreme ditamai Imperiul, că supraviețuise unei exterminări nemiloase,

¹ Van Diemen's Land a fost primul nume dat de europeni insulei Tasmania, parte a Australiei, în onoarea lui Anthony van Diemen, guvernatorul general al Indiilor de Est Olandeze.

că inspirase atâta teamă și teroare. Nu era limpede ce le spusese predicatorul negrilor sau ce credeau negrii că predicatorul va face cu ei, dar păreau ascultători, chiar dacă triști în felul lor, în timp ce grup după grup, de-abia târându-și picioarele, erau urcați în corabie după corabie și duși pe o insulă îndepărtată, în mijlocul mării de sute de mile care despărțea Pământul lui Van Diemen de Australia continentală. Aici predicatorul primise titlul oficial de protector și un salariu de 500 de lire sterline pe an, o mică garnizoană de soldați și un catihet, alături de care se apucase să-și aducă enoriașii tucirii la nivelul civilizației engleze.

Avusese unele reușite și, chiar dacă acestea fuseseră neînsemnate, se concentrase asupra lor cu mult zel. Merita efortul, nu? Oare oamenii lui nu știau acum destule despre Dumnezeu și Iisus, după cum o dovedeau răspunsurile lor prompte și istețe la întrebările catihetului și entuziasmul cu care cântau imnurile? Oare nu se duceau ei cu inima deschisă la târgul din fiecare săptămână ca să dea piei de animale și salbe din scoici pe mărgele, tutun și alte cele? În afară de faptul că frații lui întru credință mureau aproape în fiecare zi, predicatorul se putea declara mulțumit de ce înfăptuise.

Erau însă și lucruri care-l nedumereau. Chiar dacă încerca să-i dezvețe să mai mănânce fructe de pădure, plante de tot felul, crustacee și vânat, și să le dea în schimb făină, zahăr și ceai, starea lor de sănătate se înrăutățea văzând cu ochii. În ciuda păturilor și a hainelor grele, englezești, cu care se acopereau,

renunțând la goliciunea lor indecentă, negrii tușeau și scuipau tot mai abitir, dându-și obștescul sfârșit. Și, cu cât mureau mai mulți, cu atât voiau să lepede hainele englezești, să uite de mâncarea englezească, să plece din casele englezești în care spuneau că n-au loc de Diavol și să se întoarcă la plăcerile vânătorii din timpul zilei și la focul de tabără de după lăsarea întunerului.

Era 1839. Anul în care a fost fotografiat primul om, în care Abd al-Qadir a declarat jihadul împotriva francezilor, iar Charles Dickens a devenit și mai cunoscut cu un roman intitulat *Oliver Twist*. Un lucru, gândea Protectorul în timp ce închidea registrul după întocmirea altui raport asupra unei alte autopsii, gata să-și reia însemnările pentru prelegerea despre pneumatică, inexplicabil.

Anunțat de moartea copilului de un slujitor venit în fugă de la casa lui Charles Dickens, John Forster nu șovăise – șovăiala însemna slăbiciune de caracter, iar caracterul lui nu-și permitea să fie slab. Cu o față de bulldog, trupeș și burtos, un om cu greutate din toate punctele de vedere – opinii, sensibilitate, moralitate și conversație – pentru Dickens, Forster era ca forța de gravitație pentru cel aflat la cârma unui dirijabil. Deși nu se dădea în lături de la a-l maimuțări în absență, Dickens era extrem de atașat de secretarul lui neoficial la care apela pentru tot felul de treburi și sfaturi.

Mândru nevoie mare de încrederea pe care o avea Dickens în el, Forster hotărî să aștepte până când acesta termina de vorbit. În pofida argumentelor nesfârșite invocate de Forster, potrivit cărora ultimele evenimente îl scuteau pe Dickens să se mai adreseze Fundației Teatrale Generale, Dickens rămăsese ferm pe poziție. Chiar în ziua aceea Forster îl vizitase, la

Devonshire Terrace¹, ca, într-o ultimă încercare, să-îndemne să renunțe la intenția lui.

– Dar am promis, replicase Dickens, pe care Forster îl găsisse în grădină, jucându-se cu copiii lui mai mici.

Era în brațe cu cel de-al nouălea prunc, Dora. O ridicase deasupra capului, zâmbind spre ea și pufăind, în timp ce fetița își înălța și își lăsa brațele, înversunată și solemnă precum toboșarul unui regiment.

– Nu, ar fi o mare dezamăgire pentru noi, adăugase el.

Forster se zburlise, dar rămăsese tăcut. Pentru noi! Știa că Dickens se credea uneori mai degrabă actor decât scriitor. Un nonsens, desigur, dar așa era el. Dickens iubea teatrul. Iubea tot ce ținea de acea lume a iluziei, unde luna putea fi făcută să coboare doar mișcând din deget; Forster știa că Dickens se simțea neobișnuit de solidar cu actorii membri ai organizației filantropice căreia urma să i se adreseze în seara aceea. Atracția lui față de o profesiune care nu se bucura de cea mai bună dintre reputații îl și deranja, îl și intriga pe Forster, chiar dacă într-o mică măsură.

– Nu-i așa că arată mai bine? întrebuse Dickens, strângând fetița la piept. A avut puțină febră azi, nu-i așa, Dora? O sărutase pe frunte, asigurându-l pe Forster: Dar acum cred că se înzdrăveneste.

Și iată, după doar câteva ore, ce frumos vorbea Dickens, gândi Forster. Auditoriul era numeros, îl

¹ Reședința lui Charles Dickens în anii 1839–1850

urmărea ca vrăjtit, iar Dickens, odată pornit, strălucea și emoționa ca întotdeauna.

– În fundația noastră, cuvântul exclusivitate nu are ce căuta, spunea el sălii care gemea de actori. În ea încap toți actorii, fie că-l joacă pe Hamlet sau pe Benedict: fantomă, bandit sau armată a regelui. Ca să joace aceste roluri în fața noastră, acești actori vin cu bolile lor, cu suferințele lor, mai mult chiar, cu moartea în suflet. Și totuși...

Aplauzele răzlețe încetară aproape numaidecât, negăsindu-și poate locul la doar două săptămâni după moartea tatălui lui Dickens. O operație nereușită la vezica urinară, plină de pietre, îl lăsase pe bătrân într-o baltă de sânge pe care numai într-un abator o puteai vedea, așa-i povestise Dickens lui Forster.

– Și totuși, cât de des trebuie să ne maltratăm sentimentele, să ne ascundem trăirile pentru a continua această luptă care este viața, pentru a ne face bravi datorii și a ne achita de responsabilități? continuă Dickens.

La sfârșit, Forster îl luă deoparte.

– Știi... începu Forster. Într-un cuvânt...

De obicei, Forster folosea prea multe cuvinte, acum însă își dădea seama că era unul pe care nu voia să-l rostească.

– Spune, zise Dickens, privind spre cineva sau spre ceva peste umărul lui Forster, întorcându-și apoi ochii scăpărători. Spune, dragul meu Mamut.

Degajarea cu care îi folosise porecla, bănuiala că Forster voia doar să-l tachineze, plăcerea actorului

după ce interpretarea lui se bucurase de succes – nimic din toate acestea nu-i făceau sarcina mai ușoară lui Forster.

– Micuța Dora... îngăimă el, simțind cum îi tremură buzele în încercarea de a sfârși propoziția.

– Dora?

– Îmi... mormăi Forster, dorindu-și în acel moment să spună atât de multe lucruri, nefiind însă în stare să spună nici unul. Îmi pare atât de rău, Charles, zise el dintr-o suflare, regretând fiecare cuvânt, dorind cu disperare să spună ceva mai bun, fluturând din mână, cum îi era obiceiul, ca să accentueze nici el nu știa ce, lăsând-o să cadă pe lângă corp, corpul care i se părea acum atât de buhăit și de inutil. Au apucat-o spasmele, îngăimă el în cele din urmă.

Chipul lui Dickens nu trăda nici o emoție, făcându-l pe Forster să gândească ce om deosebit era.

– Când? întrebă Dickens.

– Acum trei ore. La puțin timp după ce-am plecat noi.

Era 1851. Marea Expoziție din Londra celebra triumful rațiunii într-un pavilion din sticlă despre care scriitorul Douglas Jerrold spusese în bătaie de joc că era un palat de cristal; în New York apărea, fără succes, un roman despre descoperirea unei balene albe legendare; iar în portul cenușiu Stromness, de pe insula Orkney, Lady Jane Franklin ura drum bun spre albul Nordului celei de-a doua dintre numeroasele expediții eșuate, pornite în căutarea unei legende care fusese cândva soțul ei.

O fetiță fugea ca vântul prin iarba australiană aproape cât ea de înaltă. Cât de mult îi plăcea senzația dată de firele subțiri și pufoase care-i mângâiau gambele cu mărgele de rouă, pământul de sub picioarele goale, umed și moale iarna, uscat și plin de praf vara! Avea șapte ani, pământul era încă nou, cu bucuriile lui nemaiîntâlnite, pământul încă i se suia prin picioare spre cap, și de acolo în soare, și poate că fuga în sine o entuziasma la fel de tare ca și frica de ceea ce fugea și de faptul că s-ar fi putut opri. Auzise povești despre dughuri zburătoare și se întreba dacă, iuțind și mai mult pasul, ar putea să zboare și ea, ca să ajungă mai repede la destinație. Apoi își aminti că numai morții zburau și renunță la gând.

Alergă pe lângă casele negrilor, alergă printre găini care cotcodăceau și câini care lătrau la ea, pe lângă capelă, și o ținu tot așa, până în deal, la cea mai importantă clădire din așezarea numită Wybalenna. Acolo urcă cele trei trepte și, așa cum i se arătase de atâtea ori, bătu în ușă ca albiu, cu pumnul strâns.

Ridicând privirea de pe însemnările despre pneumatică, Protectorul o văzu pe mica negresă. Era desculță, într-o rochiță murdară și cu o căciuliță din lână roșie, și cu un muc ca un strop de ceară dintr-o lumânare, care când îi intra, când îi ieșea din nara dreaptă, ca o vietate. Fetița ridică ochii în tavan, privi în jur, la pereți, apoi în jos, spre podea.

– Ce s-a întâmplat? întrebă Protectorul.

Așa cum le era felul, supărător, al semenilor ei, fetița se uita peste tot, numai în ochii lui nu. Numele ei adevărat era cel pe care i-l dăduse el, la botez, Leda, dar dintr-un motiv care-i scăpa, toți ceilalți îi foloseau numele băștinaș. Spre iritarea lui, se trezi că-l folosește și el.

– Ce s-a întâmplat, Mathinna?

Mathinna își privi picioarele și se scărpină sub braț. Dar rămase tăcută.

– Hai, spune odată. Ce s-a întâmplat, copilă?

Pe neașteptate, dându-și seama de ce era acolo, Mathinna spuse „Rowra“, numele băștinaș al Diavolului, apoi repede, ca o suliță aruncată spre ea, „Rowra“ și iar „ROWRA!“

Protectorul sări de pe scaun, înșfăcă un cuțit dintr-un sertar deschis și dădu fuga afară, fetița luându-i-o înainte. Alergară amândoi spre un șir de case din cărămidă, perete în perete, pe care Protectorul le construise pentru băștinași ca să-i adapteze la stilul de viață al englezilor și ca să-i scoată din paravânturile lor improvizate. Cu puțină imaginație, pentru Protectorul care, înainte de a deveni salvator, fusese tâmplar, dacă făcea abstracție de plaja albă din spate,

presărată cu stânci roșii și alge întărite de soare și vânt, sau de pădurea de dincolo de plajă, stranie, cu arbori noduroși, dacă pur și simplu ignora această insulă sălbatică, uitată de lume, și se concentra pe casele ridicate de el, cele două șiruri de locuințe arătau ca o stradă recent inaugurată într-un oraș mare și modern precum Manchester.

Aproape de casa cu numărul 17, Mathinna se opri o clipă, privi cerul, încremenită parcă de o groază fără nume. Când să treacă pe lângă ea, Protectorul văzu semnul de care băștinașii se temeau cel mai mult, pasărea care fura sufletele, o lebadă neagră năpustindu-se spre casele din cărămidă.

Încă înainte de a intra, Protectorul fu lovit de un miros puternic de grăsime de petrel, trupuri nespălate și o frică – nerostită, fără nume – pe care, într-un fel, această duhoare o lega de el, de faptele și convingerile lui. Uneori se gândea că acești oameni pe care-i iubea atât de mult, pe care îi apăraseră de răutatea celor mai nemiloși dintre coloniștii albi – care-i vânau și-i împușcau cu aceeași plăcere cu care vânau canguri, și cu aceeași nepăsare –, că acești oameni pe care-i luminase întru Dumnezeu mureau fără explicație, din cauza lui. Știa că era o idee absurdă. O idee perversă, imposibilă. Știa că-i venea din prea multă oboseală. Dar n-o putea împiedica să revină, iar și iar. Câteodată aducea cu ea și dureri de cap, localizate în frunte, atât de intense, încât trebuia să se întindă în pat.

În cursul autopsiilor, căuta prin esofagele lor secționare, prin burțile golite, prin intestinele pline de puroi și prin plămâni chircoși o dovadă a vinovăției sau a inocenței lui, dar nu putea găsi nimic. Încearca să inspire, în semn de penitență, mirosul greu al grămezilor de puroi care, uneori, păreau a fi singura forță vitală în măruntaiele lor distruse de boală. Încearca să le înțeleagă suferința punându-se în locul lor și, în ziua în care vomită la vederea unei gâlme viu colorate, groase de aproape trei centimetri, ca un afloriment în jurul unei ulcerării adânci ce cobora de la subsuoara lui Ajax Tucuriu până aproape de șold, își luase reacția ca pe o recunoaștere necesară a unei voințe divine. Dar a vomita nu avea nici o legătură cu voința divină și, în sinea lui, Protectorul se temea că nici nu avea cum să fie. În sinea lui, se temea că această suferință feroce, aceste morți monstruoase erau din cauza lui.

Dar el făcea tot ce-i stătea în putință ca să-i salveze – Dumnezeu știa că mai mult de atât nu putea –, disecând cu grijă fiecare cadavru ca să afle cauza morții, sculându-se la miezul nopții ca să le pună ventuze, lipitori, să le ungă bășicile și, cum avea să-i facă tatălui Mathinnei, să le ia sânge.

Protectorul își deschise briceagul, își umezi degetul arătător și pe cel mare și le trecu peste lamă ca s-o curețe de crusta de sânge care mai rămăsese pe acest pământ din Tom Hârcăială. Crestă încheietura mâinii cu grijă, științific, superficial, în locul din care sângele putea picura fără complicații.